

1

‘Vertel eens wat over het huilen? Wanneer, hoe enzovoort?’

De vrouw van de GGD, vriendelijk maar formeel, zat achter een armoedig, gehavend bureau. Op een poster aan de muur stond een verwarrend acroniem dat je moest onthouden voor als je dacht dat je een beroerte had.

Het idee dat je je zo’n letterwoord moest zien te herinneren terwijl je een beroerte had, maakte Zoë heel nerveus, nog nerveuzer dan ze al was. Het was een klein kamertje met stoffige luxaflex voor het raampje dat uitkeek op een stenen muur. Op de vloer lagen ruwe tapijttegels vol koffievlekken.

‘Nou, het is meestal op maandagen,’ zei Zoë terwijl ze naar het glanzende donkere haar van de vrouw keek. Ze had zelf ook lang donker haar, maar dat zat nu in een staartje, samengebonden met, hoopte ze, een haarelastiekje, maar het kon ook net zo goed een postelastiek zijn. ‘En bijvoorbeeld als de metro laat is of ik de buggy niet de wagon in kan krijgen. Of als iemand geïrriteerd raakt terwijl ik de buggy in de trein probeer te hijsen omdat ik als ik de buggy niet meeneem een uur te laat kom; hij is er eigenlijk te groot voor, dat weet ik ook wel, maar daarom hoeven ze nog niet zo chagrijnig naar me te kijken. Of als ik vastzit op m’n werk en uitreken hoeveel me dat extra kost omdat ik hem dan te laat ophaal en ik de hele dag voor niks heb gewerkt. Of als ik denk dat we beter de bus kunnen nemen en de deuren dichtgaan op het moment dat ik aankom bij de halte, hoewel de chauffeur me heeft gezien maar gewoon geen zin heeft in gehannes met een buggy. Of als de kaas op is en ik geen geld heb om nieuwe te kopen. Kaas is zó duur tegenwoordig. Of...’

De vrouw glimlachte vriendelijk maar keek ook een beetje ongemakkelijk.

‘Ik bedoelde uw zoon, Mrs O’Connell. Wanneer hij huilt...’

‘O!’ zei Zoë geschrokken.

Ze keken allebei naar het donkerharige jongetje dat in een hoek van het kamertje schuchter met een stel boerderijbeesten zat te spelen. Hij keek op, een beetje op zijn hoede.

‘Dat... dat had ik niet begrepen,’ zei Zoë terwijl ze voelde dat ze op het punt stond te gaan huilen.

Dokter Baqri duwde de doos met tissues die ze op haar bureau had staan naar haar toe, maar daar werd het alleen maar erger van.

‘Maarre...’ – haar stem trilde – ‘dat is geen probleem. Ik bedoel, af en toe een traantje maarre...’ – nu moest ze het echt zeggen – ‘hij... eh... zegt geen woord.’

In elk geval, dacht Zoë nadat ze haar tranen had gedroogd en weer bijna was gaan huilen en zichzelf had vermand en ze tot haar afschuw besefte dat de afspraak waar ze zoveel maanden op had moeten wachten al bijna voorbij was, omdat zij de tijd voornamelijk had opgemaakt met huilen en afwisselend hoopvol en wanhopig naar dokter Baqri kijken, terwijl Hari inmiddels opgewekt op haar schoot zat te wriemelen, in elk geval had dokter Baqri niet gezegd wat iedereen altijd zei...

‘Einstein...’ zei dokter Baqri, en Zoë kreunde inwendig – nu zegt ze het toch – ‘begon pas op zijn vijfde te praten.’

Zoë glimlachte flauwtjes. ‘Ja, dat weet ik, dank u wel,’ zei ze met opeengeklemden kaken.

‘Electief mutisme... Heeft hij iets traumatisch meegemaakt?’

Zoë beet op haar lip. God, ze hoopte van niet.

‘Eh, zijn vader is vaak weg, hij ziet hem onregelmatig,’ zei ze, en toen voegde ze er – een beetje smekend, alsof ze naar goedkeuring van de dokter zocht – aan toe: ‘Maar... maar dat... dat komt toch best vaak voor? Je vindt het leuk om papa te zien, hè, Hari?’

Bij het horen van het woord ‘papa’ lichtte Hari’s gezichtje op, zoals altijd. Hij stak een mollig vingertje vragend in haar wang.

‘Gauw,’ zei ze tegen hem.

‘Wanneer hebben jullie hem voor het laatst gezien?’

‘Eh... drie... zes...’

Zoë probeerde terug te tellen. Jaz was eigenlijk de hele zomer weggeweest. Ze nam zichzelf steeds voor op te houden met hem te volgen op Instagram, maar het was een soort irritante verslaving. Hij was naar vier festivals geweest en had heel veel foto’s met gekke hoeden op gepost.

‘Tja,’ zei de dokter, die een kaartspelletje met Hari had gedaan, hem had geleerd met zijn vingers te knippen, kiekeboe met hem had gespeeld en hem allerlei dingen had laten zoeken die ze overal had verstopt. Zoës vierjarige zoontje had het allemaal nerveus geprobeerd en was daarna steeds met grote, angstige ogen teruggeklommen op de schoot van zijn moeder.

‘Het is een sociale angststoornis.’

‘Ja, dat weet ik.’

‘Maar het komt heel weinig voor...’ – de dokter keek in haar papieren – ‘dat een kind zelfs niet tegen zijn ouders praat. Is er thuis iets waarvan hij van streek raakt?’

Ze woonden in een flat in een afgrijselijk oud appartementengebouw aan een van de drukke straten in Wembley. De leidingen maakten lawaai en er was een bovenbuurman die regelmatig dronken thuiskwam met een stel vrienden en dan tot diep in de nacht keihard muziek draaide. Zijn vrienden vonden het dan grappig om bij haar op de voordeur te bonken, waarna ze hard begonnen te lachen. Alleen het geld bij elkaar krijgen voor de borg voor een andere woning was al onmogelijk, nog los van de vraag of ze de huur wel kunnen betalen. De gemeente had haar een B&B aangeboden, maar dat leek haar nog erger. En ook haar moeder kon haar niet helpen; ze was pas geleden naar Spanje verhuisd en merkte dat het met de dag duurder werd daar. Ze redde het net met een klein pensioentje, dat ze aanvulde door te werken in zo’n afschuwelijk tentje met foto’s

van gebakken eieren voor de ramen.

Bovendien had Zoë, toen ze per ongeluk zwanger was geraakt van Hari, lang haar best gedaan om haar familie en vrienden voor te spiegelen dat alles prima ging; ze kon gewoon niet laten zien hoe moeilijk het allemaal was. Maar dat had dramatische gevolgen, dat was nu wel duidelijk.

Dokter Baqri zag blijkbaar aan Zoës gezicht wat ze dacht en zei: ‘Het ligt... Het ligt niet aan jou.’

Zoës lip begon weer te trillen.

‘Jullie lijken goed gehecht,’ zei dokter Baqri. ‘Hij is timide, maar ik denk niet dat hij getraumatiseerd is. Soms... soms is zoiets gewoon onverklaarbaar.’

Het bleef lang stil.

‘Dat,’ zei Zoë zacht, ‘is het aardigste wat iemand in eeuwen tegen me heeft gezegd.’

‘We beginnen gewoonlijk met een systeem van beloningen voor pogingen,’ zei dokter Baqri terwijl ze haar een stapel in-vulschema’s en een lijst met doelen overhandigde. ‘Alleen maar aanmoedigen, natuurlijk. Iets leuks als hij iets fluistert, een traktatie voor een liedje.’

Zoë knipperde met haar ogen en probeerde te bedenken waar geld voor een traktatie vandaan moest komen. Ze wist nu al niet wat ze moesten als het te koud werd en hij zijn sandalen niet meer aan kon.

‘En als dat niet werkt kunnen we medicatie proberen.’

Zoë staaarde haar aan. Haar prachtige kind onder de pillen... Dit was het eindstation, letterlijk: het had hun op deze bloedhete dag, na acht maanden op de wachtlijst, twee uur gekost om Londen te doorkruisen voor deze afspraak met een kinderarts.

‘Praat je veel tegen hem?’

‘Ja,’ zei Zoë, blij dat ze eindelijk eens iets goed leek te doen. ‘Ja, ik praat eigenlijk constant tegen hem!’

‘Oké, maar pas op dat je niet te veel voor hém praat. Als je alles begrijpt wat hij wíl zeggen maar niet zegt, is er voor hem geen motivatie om te gaan praten. En die hebben we juist nodig.’

Dokter Baqri stond op. Toen ze Zoës ontstelde gezicht zag, glimlachte ze.

‘Ik begrijp dat het moeilijk is dat er geen kant-en-klare oplossing is,’ zei ze terwijl ze de papieren oppakte.

Zoë voelde weer een brok in haar keel.

‘Ja,’ zei ze.

En dat was het.

Zoë probeerde bemoedigend naar haar kleine ventje te lachen. Maar op de terugreis naar huis, in twee lawaaierige te volle bussen met schreeuwende schoolkinderen die luidruchtige video's bekeken op hun telefoons en waarin Hari om ruimte te maken voor andere passagiers op haar schoot moest zitten en haar daardoor een slapend been bezorgde, en ze zat te piekeren hoeveel deze hele onderneming haar had gekost omdat ze weer een dienst had gemist en Xania, haar baas, er nogal klaar mee was dat ze steeds maar vrijaf nam maar het een ramp zou zijn als ze haar baan kwijtraakte, leek het allemaal te veel. En toen ze eindelijk thuis was en de smoezelige spaanplaten binnendeur achter zich dichtdeed en Hari zowat omviel van moeheid, lag er een brief op de deurmat die alles nog veel en veel erger zou maken.

2

‘Aan wie heb je het appartementje verhuurd? Kunnen zij je niet helpen?’

Surinder Mehta zat in de keuken van haar huisje in Birmingham aan de telefoon met haar vriendin Nina en probeerde haar advies te geven, maar Nina deed wat mensen meestal doen als ze advies krijgen: alles punt voor punt verwerpen.

Nina had een mobiele boekwinkel in de Schotse Hooglanden. Dat begon tijdelijk lastig te worden, aangezien Nina ook verliefd was geworden op een heel aantrekkelijke boer en het een bijzonder lange en donkere winter was geweest... Het is nu eenmaal de loop van de natuur...

In Schotland streek Nina boos over haar enorme buik. Ze waren er niet aan toegekomen om het appartement al te koop te zetten.

‘Seizoenarbeiders! Die hebben het druk!’

‘Er moet toch iemand zijn die kan helpen. Hoe zit het met dat meisje dat weleens kwam opruimen in de bus?’

‘Ainslee zit nu op de universiteit. Het is gewoon... Iedereen hééft al drie baantjes tegelijk. Zo is het hier nu eenmaal. Te weinig mensen voor al het werk.’

Nina keek uit het raam van de boerderij. Het was oogsttijd en iedereen die dat kon, hielp mee. In de verte zag ze gebukte figuren staan op het land. Het gouden licht scheen op de rimpende akkers vol gerst. Het oogsten werd haar dit jaar bespaard, maar ze moest wel zorgen dat er iets te eten was voor iedereen die tot laat doorwerkte op het land, dus was ze terug naar de boerderij gegaan om soep te maken.

‘Nou,’ zei ze uiteindelijk. ‘Denk er in elk geval over.’

‘Ik ga echt mijn baan niet opgeven om in te vallen tijdens jouw zwangerschapsverlof!’ zei Surinder. ‘En dat betekent niet dat ik niet om je geef, dus ga mijn woorden niet verdraaien, ja?’

Nina slaakte een diepe zucht toen ze hadden opgehangen. Het was allemaal zo goed begonnen. Ze herinnerde het zich nog precies: Lennox was in het hoge veld bezig geweest te helpen met het lammeren; de lente had laat ingezet en veel lammetjes waren onder zware omstandigheden ter wereld gekomen, geboren in striemende wind terwijl het er vaak ook nog bij sneeuwde. Ze had niet echt geweten hoe Lennox zou reageren. Hij was al getrouwd geweest en ze wilde niet dat hij dacht dat ze iets van hem eiste; ze vond het prima zoals ze nu samenwoonden. En hij hield niet van gedoe; huwelijksklokken en grote feesten waren niks voor hem.

In de boekenbus was ze die dag zo afgeleid geweest dat ze Mrs McGleachin bijna twee keer hetzelfde boek van Dorothy Whipple had proberen te verkopen, wat een klein diplomatiek incident zou hebben betekend. Ze had ook de verkeerde examenoefenboeken meegegeven en de hele dag snel *What to Expect When You're Expecting* achter haar rug verborgen zodra iemand het trapje van de boekenbus op kwam. Haar mooie boekenbus met de lichtblauw geschilderde planken, een hoekje met zitzakken voor de kinderen, de kroonluchter die aan het plafond bungelde en een klein kastje dat diende als toonbank, waar je nu zelfs contactloos kon betalen – iets waar Nina ongelooflijk trots op was (als het werkte, als de wifi in de goede richting waaide). Veel van de oudere bewoners van Kirrinfief vonden het pure hekserij.

Uiteindelijk had Nina de bus over de heuvel gereden, de stoofpot die ze die ochtend in de slowcooker had opgezet gecheckt en de vermoeide Lennox met een glimlach en een tedere kus begroet. ‘Boek?’ had ze na het eten voorgesteld.

‘Ach, Nina, ik wilde met de kippen op stok, ik ben kapot,’ zei hij. Maar toen zag hij haar gezicht.

‘Aye, oké, even dan,’ zei hij terwijl hij Peterselie, de schaaphond, bij zich riep om hem te aaien.

Met wild kloppend hart haalde Nina het boek uit het zakje van gerecycled papier dat ze gebruikte om de omslag netjes te houden. Het heette eenvoudig *Hallo* en was prachtig geïllustreerd met een reeks haast impressionistische tekeningen die de manier verbeeldden waarop een baby leerde zien. Het begon in zwart-wit en wazig met vage randen, maar als je verder bladerde, kwam alles meer en meer in focus en werden de tekeningen kleuriger – van het bewegen van de wolken tot het gevoel van de wind – tot op de allerlaatste pagina een baby en een moeder elkaar in de ogen keken met slechts één woord eronder: ‘Hallo!’

In plaats van in slaap vallen zoals Lennox meestal deed, lag hij nu stokstijf te luisteren terwijl Nina’s stem bij elke nieuwe pagina meer begon te trillen. Hij keek naar haar alsof hij haar nooit eerder had gezien. Zelfs Peterselie voelde de spanning in de lucht.

Toen het uit was, klapte Nina het kleine kartonnen boekje kordaat dicht. Ze sloeg haar ogen neer en staarde verlegen naar de vloer. Het bleef lang stil, het enige wat ze hoorde, was het getik van de antieke klok op het buffet, die elke week opgewonden moest worden. *Tik, Tik, Tik.*

Toen hield ze het niet langer uit en keek ze langzaam op. Lennox zat met een gezicht vol ongeloof naar haar te staren.

‘Misschien kun je me vertellen of je er blij mee bent,’ zei Nina haastig.

‘O!’ zei hij, en op zijn kalme, ingehouden, eigen manier zei hij: ‘Nou...’

Nina keek bezorgd naar zijn gezicht. ‘Ik weet dat we het er nooit over hebben gehad,’ zei ze, ‘maar aan de andere kant hebben we ook nooit besproken dat we dit níét wilden...’

Hij knikte.

‘Dus,’ zei hij.

‘Dit is een van die situaties waar we het over gehad hebben,’ zei Nina. ‘Zo’n situatie waarin je móét praten, waarin je echt

moet zeggen wat je vindt. Ik bedoel: vind je het leuk? Ben je er blij mee?’

Hij keek haar verward aan.

‘Natuurlijk,’ zei hij, alsof hij verbaasd was dat ze had gedacht dat hij er misschien anders over dacht, wat hij inderdaad was.

‘Ik bedoel, we doen het vaak,’ mompelde Nina, ‘en dan is dit natuurlijk een logisch gevolg.’

‘Jaja, ik weet het, ik ben boer.’

Ze keek stralend naar hem op terwijl hij haar op zijn schoot trok en haar zachtjes kustte. Zijn handen gingen naar haar buik.

‘Je voelt nog niks, hoor,’ zei Nina. ‘Het is nu nog maar een heel klein erwte.’

‘Nou, dat vind ik ook leuk. Dus. Wanneer?’

‘November, denk ik. Het lijkt me leuk om jarig te zijn in een supersaai natte maand waarin er weinig te doen is.’

Hij blies een lange adem uit en liet zijn grote hoofd op haar kleine hoofdje rusten.

‘Nou,’ zei hij, ‘dat is... dat is...’

Ze lachte. ‘Zeg íets.’

Het was lang stil terwijl hij haar stevig omklemde.

‘Perfect,’ zei hij zachtjes. ‘Dat is perfect.’

En zo hadden ze een hele tijd samen gezeten.

Dus dat was prima. De rest... niet echt.

3

Zoë belde Jaz. Ze had hem in geen weken gezien.

Ze vroeg zich af, zoals zo vaak, hoe ze in godsnaam in deze situatie terecht was gekomen. Hoe iemand sowieso ergens terecht kwam, dacht ze.

O, Jaz. Superster-dj. Oorspronkelijk afkomstig uit Birmingham. Hij had altijd zoveel jonger geleken dan de achtentwintig jaar die hij nu was.

Zoë en hij hadden nooit echt samengewoond; ze had zijn familie nooit ontmoet – en hier zijn we op het punt waarop Zoë weet dat je zult denken: idioot, hoe heb je jezelf in vredesnaam zwanger laten maken? En precies dat, kan ik je vertellen, was wat haar moeder en haar vriendinnen zeiden, de laatsten zelfs nog op scherpere toon dan haar eigen moeder.

Tot haar verdediging, die nu nog magerder is dan haar eigen banksaldo, valt aan te voeren dat hij ongelofelijk aantrekkelijk was... is. Hij heeft wimpers die bijna opkrullen tot aan zijn haargrens, brede schouders, lange benen...

Ze probeerden het. Zoë deed echt haar best. En Jaz ook, een tijdje. Maar ‘gebonden zijn door een kind’, zei hij oprecht, ‘is niet mijn stijl, babe.’

Ze huurden een afgrijselijke zit-slaapkamer in Wembley, die Zoë zo goed ze kon opknapte, hoewel het behang krulde en op de gang een misselijkmakende kooklucht hing en het onmogelijk was om de buggy langs de fietsen van de andere bewoners te laveren.

Zoë nam zo kort mogelijk zwangerschapsverlof op (ironisch genoeg werkt ze op een luxe, dure crèche – veel en veel te chic

om haar eigen kind op te doen), Jaz deed zijn best en begon aan een baan op een kantoor, en toen werd Hari geboren (volgens de verloskundige was het een normale en makkelijke bevalling en volgens Zoë een traumatische, moeilijke) en voor korte tijd vergaten ze alle problemen en bewonderden ze hem alleen maar, hun wonder, hoe mooi hij was, hoe fantastisch, hoe perfect: zijn kleine roze nageltjes, de lange wimpers van zijn vader, zijn geloken oogleden en zijn pruimenmondje. Hij was een rustige baby, gemakkelijk. Er werd enorm van hem gehouden. En hun vrienden, die nog jong waren en tot diep in de nacht uitgingen en constant naar festivals gingen, waren alleen maar enorm enthousiast en kwamen langs met cadeautjes die ze nergens kwijt konden. Zoës moeder kwam nog over uit Spanje en was heel ontroerd, als een echte *EastEnders*-moeder, en Zoë dacht even, heel even maar, dat alles wel goed zou gaan.

En toen besloot Jaz dat hij misschien even een biertje moest gaan drinken met een paar vrienden en zijn dj-vaardigheden moest ophalen en werd hij te laat wakker voor zijn werk. En daarna wilde hij af en toe niet meer voor Hari zorgen. Hari was natuurlijk schattig en zo, maar wat het is met baby's, realiseerde Zoë zich, is dat ze er altijd zijn, elke seconde, en als je ze even niet in de gaten houdt, al is het maar een milliseconde, dan stikken ze bijvoorbeeld of zo en zijn ze opeens dood.

Dus om een einde te maken aan de ruzies kwam Jaz steeds minder naar huis. Bovendien was het ook echt een bloedhete zomer dat jaar en hadden ze geen balkon of iets dergelijks. Dus zat Zoë elke dag naar de vier muren in haar zit-slaapkamer te staren met het gevoel dat ze die vrouw uit die film was die opgesloten zat in een kamertje. Alleen werd ze niet gevangengehouden, maar had ze gewoon het geld niet om iets anders te doen dan in haar appartementje zitten. Helemaal niets anders. Na een zo kort mogelijk zwangerschapsverlof stapte ze weer in de vreselijke, eindeloze Londense tredmolen: naar haar werk in een super-de-luxe crèche met biologisch eten en oefenrekenwerkjes voor de enorm geprivilegieerde kinderen die er zaten, terwijl

ze Hari moest achterlaten bij een goedkope oppas van wie ze vermoedde dat ze de kinderen de hele dag voor de televisie zette.

Als ze Jaz vroeg hoe hij de toekomst voor zich zag, begon hij meteen een enorme ruzie, waarna hij het huis uit stormde om dagenlang zijn gezicht niet meer te laten zien, terwijl Zoë Hari het goedkoopste geprakte eten dat ze kon verzinnen gaf en zich in haar appartementje zat af te vragen wat haar in vredesnaam was overkomen: Zoë O'Connell, achtentwintig, een veelbelovende jonge professional die had overwogen haar master te gaan doen en zelfs ooit een eigen crèche te beginnen. Maar hier zat ze dan. Vastgelopen. Met babyhapjes in haar haar, een kind met wie iets mis was en nu, na twee expedities met de bus naar de GGD aan de andere kant van de stad, waar ze te horen had gekregen dat ze het allemaal zelf moest opknappen, vond ze thuis op de mat een brief met een nieuwe 'huurtaxatie'.

Ze had het geweten. Ze had het zien aankomen. Een nieuw biologisch koffietentje op de hoek. Een viswinkel, plannen voor een luxesupermarkt. De groenteman had buiten een lichtslinger opgehangen en de hele boel zachtgroen geverfd, de kledingwinkel was opeens 'vintage' geworden en er waren geruchten over de komst van een Banksy (Zoë kon hem wel vermoorden). Voor de meeste burens was dat goed nieuws, voor haar waren het akelige dreigende voorbodes van verandering. Haar huisbaas wilde haar eruit hebben, zodat hij het appartementje aan een paar rijke yuppen kon verhuren. De grijsgeverfde Farrow & Ball-klauwen van de veryupping strekten zich uit. En nu moesten ze haar dus hebben.

Ze had de brief op tafel gelegd. Dat er zoveel dreiging kon uitgaan van een doodgewone envelop was belachelijk, maar Zoë durfde hem niet eens aan te raken, laat staan open te maken.

Ze kon het sowieso niet betalen. Absoluut niet. Echt, op geen enkele manier. En voor bijstand kwam ze niet in aanmerking. Als Jaz niet kon bijspringen, besefte Zoë terwijl ze naar de envelop staarde, waren ze dakloos. En van de gemeente hoefde ze ook niet veel te verwachten. Ze kon zich niet overleveren

aan hun genade. Wie weet waar ze dan terecht kwam. Maar ze kon toch niet dakloos worden! Dat kon gewoon niet! Dit was belachelijk. Absurd.

Of moest ze naar Spanje gaan en bij haar moeder gaan wonen in haar kleine tweekamerappartementje en een baantje zoeken in een bar – die waren er genoeg, baantjes in bars. Maar om naar een ander land te verhuizen, met een zoontje dat niks van de taal begreep...

Zoë merkte dat ze in paniek begon te raken, haar hart klopte als een bezetene en haar handen beefden. Wat kon ze doen? Er werden genoeg inwonende kinderoppassers gevraagd, maar niemand wilde natuurlijk dat ze haar eigen kind meebracht. Geen van de baantjes die ze kon vinden, betaalde genoeg. Ze onderdrukte een snik en belde Jaz, of beter gezegd, ze appte hem, omdat hij de telefoon toch nooit opnam als hij zag dat zij het was, en zei dat ze hem móést spreken.